

บทที่ 4

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมาพบว่าการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures contract) ทำให้เกิดข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณสินค้า ความต้องการและราคาสินค้าประเภทต่าง ๆ ภาคเอกชนสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าแต่ละชนิด ขณะเดียวกันภาครัฐบาลการซื้อขายดังกล่าวช่วยลดภาระในการเข้าไปแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร

ดังนั้นจึงมีผู้เห็นความสำคัญของการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าได้นำแนวความคิดดังกล่าวไปจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเป็นศูนย์กลางของข้อมูลเกี่ยวกับราคาสินค้าเกษตร ตลอดจนทำให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดต้นทุนการผลิตของสินค้าขั้นต่อไปและทำให้ระบบการผลิตสินค้าเป็นไปตามความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตามในบางครั้งมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากการซื้อขายล่วงหน้า เช่น มีการปลอมสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแล้วนำสัญญาดังกล่าวไปหลอกลวงบุคคลอื่นทำให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวขาดความเชื่อถือและธุรกิจดังกล่าวไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร รัฐจึงเข้าแทรกแซงการประกอบธุรกิจดังกล่าวโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเพื่อความเชื่อถือแก่เช่นการกำหนดสร้างความเป็นธรรมด้านการซื้อขาย เช่น มีการกำหนดมาตรฐาน ราคา และคุณภาพของสินค้าที่จะซื้อขายในตลาด เป็นต้น มาตรการดังกล่าวทำให้การซื้อขายพัฒนาไปตามความเจริญของประเทศ

สำหรับประเทศต่างๆ ซึ่งเห็นความสำคัญของธุรกิจดังกล่าวและต้องการให้มีระบบการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบมักอาศัยแนวทางจากรูปแบบและกฎหมายของประเทศที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจและมีการดำเนินธุรกิจประเภท

ธุรกิจประเภทนี้มานานเป็นแนวทางในการร่างกฎหมายของตน เช่น ประเทศมาเลเซียได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ามาจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นหากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำลงทำให้รายได้ของเกษตรกรดังกล่าวลดลงซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการกระจายรายได้ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ นอกจากนี้จากการศึกษาเกี่ยวกับระบบการซื้อขายสินค้าของไทยพบว่า การกำหนดราคาสินค้าส่วนใหญ่ใช้วิธีการกำหนดราคาเมื่อสินค้าออกสู่ท้องตลาดแล้ว เนื่องจากสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่มีผลผลิตตามฤดูกาล ดังนั้นเมื่อถึงฤดูการผลิตจะมีสินค้าออกสู่ท้องตลาดในปริมาณมากเกินความต้องการ ขณะเดียวกันสินค้าเกษตรส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นของสดเสีง่ายทำให้ยากต่อการเก็บรักษาเพื่อรอราคาให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นเกษตรกรจำเป็นต้องจำหน่ายสินค้าของตนในเวลาที่ยรวดเร็วทำให้พ่อค้าสามารถกำหนดราคาได้ตามใจชอบจนทำให้เกษตรกรเสียเปรียบซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกร การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจกระทำโดยการกำหนดราคาสินค้าเกษตรล่วงหน้า เช่น การซื้อขายทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยปัจจุบันมีการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบไม่เป็นระบบ (Forward Contract) ซึ่งเป็นการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย แต่การซื้อขายดังกล่าวยังไม่พัฒนาไปเท่าที่ควรเพราะกฎหมายยังไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับธุรกิจประเภทนี้ ฉะนั้นในบทนี้จะนำเอารูปแบบของการประกอบธุรกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures Contract) มาศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและข้อขัดข้องโดยพิจารณาจากกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบันเพื่อเสนอแนะวิธีแก้ไขและหาข้อสรุปว่าจำเป็นหรือไม่ที่ประเทศไทยจะต้องมีกฎหมายเฉพาะขึ้นมารองรับธุรกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ จากการศึกษาพบว่า การประกอบธุรกิจดังกล่าวประสบปัญหาทางกฎหมาย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
2. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายการพนัน
3. ปัญหาเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา
4. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการซื้อขาย
5. ปัญหาเกี่ยวกับองค์การควบคุมการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้า
ล่วงหน้า
6. ปัญหาการพัฒนาตลาดกลางให้เป็นตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

1. สิทธิในการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ในประเด็นสิทธิในการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้ามีประเด็น
ดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดสิทธิในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้า
เกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบไว้และขณะมิได้บัญญัติห้ามเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาด
ดังกล่าว ดังนั้นผู้ที่ต้องการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าสามารถกระทำได้
เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2325 /2526¹ ระหว่างนายณรงค์ วิททยไพศาล กับพวก
โจทก์ กรมทะเบียนการค้า จำเลย ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การที่โจทก์มีความ
ประสงค์จะจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าและ
การเล่นแชร์ เป็นสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำได้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การจำกัด
ซื้อขายจะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ฉะนั้นเมื่อโจทก์ยื่นคำ
ขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องห้ามหรือต้องควบคุมตาม
กฎหมาย จึงเป็นหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้าจำเลยที่จะต้องพิจารณาว่าคำขอ

¹คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2526 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา 2527) หน้า 2135 - 2141.

ของโจทก์ครบถ้วนถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ ปพพ.ม. 1019 บัญญัติไว้หรือไม่เท่านั้น จำเลยจะสั่งให้รอการรับจดทะเบียนไว้ก่อนตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อที่จะแก้ไขกฎหมายให้ควบคุมถึงการประกอบอาชีพของโจทก์ดังกล่าวหาได้ไม่ และศาลจะสั่งให้จำเลยรับจดทะเบียนทันทีก็ยังไม่ถูกต้องเพราะอาจมีเรื่องอื่นๆ ที่จำเลยจะต้องพิจารณาต่อไปตามที่ม. 1019 บัญญัติไว้ ผลจากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวทำให้การประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นกิจการที่ไม่ต้องห้ามโดยกฎหมายต่อไป อย่างไรก็ตามคณะรัฐมนตรีได้มีมติว่า หากจะมีการจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะต้องนำคดีไปฟ้องศาลเพื่อให้มีคำพิพากษาทางกระทรวงพาณิชย์จึงจะรับจดทะเบียนให้ นอกจากนี้ในการประกอบกิจการหากผู้ประกอบการได้ทำการชักชวนบุคคลอื่น เข้ามาร่วมลงทุนในกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยสัญญาว่าจะทำการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด การกระทำดังกล่าวอาจถูกถือว่าเป็นการกระทำที่เข้าข่ายการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการกักขังเงินอันเป็นการฉ้อโกง ประชาชน พ.ศ. 2527 ซึ่งอุปสรรคในการประกอบธุรกิจประการหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากมีบุคคลที่ไม่สุจริตอาศัยโอกาสที่ไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะใช้บังคับทำการจัดตั้งบริษัทประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าและหลอกลวงประชาชน จึงทำให้ธุรกิจดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นในปัจจุบันแม้จะมีคำพิพากษาศาลฎีกาวางบรรทัดฐานการจดทะเบียนไว้ก็ยังไม่มีการจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจประเภทนี้

เหตุการณ์ในทำนองเดียวกันนี้ได้เคยเกิดขึ้นในประเทศมาเลเซียเพราะเดิมประเทศดังกล่าวไม่มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าว ดังนั้นเมื่อมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้นมาทำให้มีการปั่นราคาสินค้าหรือมีการกระทำที่ทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่ามีมีการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าหรือมีการเอาเปรียบแก่ผู้ซื้อหรือผู้ขายเกี่ยวกับข้อมูลการตลาด จึงทำให้การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นรัฐบาลมาเลเซียได้เห็นความสำคัญของการซื้อขายดังกล่าวจึงได้เข้ามาแทรกแซงการจัดตั้งตลาดโดยกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการซื้อขายเพื่อให้เกิด

ความเป็นธรรม²

สำหรับรูปแบบของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในต่างประเทศแบ่งเป็นสองแบบคือ

ระบบตลาดของรัฐ³ หมายถึงกฎหมายกำหนดให้รัฐเป็นผู้จัดตั้งตลาด เช่น ประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย รัฐบาลได้จัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าแห่งมะนิลา (Manila International Futures Exchange Inc) เป็นต้น

ระบบตลาดเอกชน หมายถึงว่า รัฐให้สิทธิแก่เอกชนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดสามารถยื่นคำร้องขอจัดตั้งตลาดได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดกำหนดให้ผู้ที่มีความเหมาะสมสามารถยื่นคำร้องขอจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าต่อคณะกรรมการประกอบธุรกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Commodity Futures Trade Commission)⁴

ข้อดีของระบบตลาดของรัฐ

ประการแรกการจัดตั้งตลาดตลาดของรัฐส่วนใหญ่จะมีตลาดเพียงแห่งเดียวเพราะมีปัญหาด้านงบประมาณ ดังนั้นราคาที่ทำการซื้อขายล่วงหน้าจึงมีเพียงราคาเดียวทำให้ราคาดังกล่าวน่าเชื่อถือเพราะทำให้ตลาดเป็นศูนย์กลางของข้อมูลที่แท้จริง

²Yeo Hwee ying "Kualalumpur Commodities Exchange " P299.

³Natividas B. Kwan, Rene K, Limcaoco The Philippines in International Securities Law (Bedfordshire : Euromoney Publications 1992) P348.

⁴Usca 7.section 7.

ประการที่สองการกำกับดูแลกระทำได้ง่ายใช้ต้นทุนต่ำ เพราะตลาดมีเพียงแห่งเดียว การตรวจสอบย่อมสามารถกระทำ ณ ที่ตั้งของตลาดได้

ข้อเสีย

ประการแรกมีการแข่งขันในวงจำกัดเพราะสถานที่ทำการซื้อขายมีเพียงแห่งเดียวไม่ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบการซื้อขายระหว่างกัน

ประการที่สองตลาดซื้อขายล่วงหน้ามีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตของเกษตรกรและพ่อค้าที่ผันผวนตลอดเวลา การกำหนดให้มีตลาดแห่งเดียวอาจทำให้ระบบตลาดไม่กระจายไปถึงเกษตรกรและผู้ประกอบการเพราะเกษตรกรซึ่งอยู่นอกพื้นที่ไม่สามารถเข้ามาทำการซื้อขายได้

ข้อดีของระบบตลาดเอกชน

ประการแรกมีการแข่งขันสูงเพราะสถานที่ทำการซื้อขายมีหลายแห่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบด้านราคาระหว่างกัน หากสินค้าในตลาดใดมีราคาสูงจะทำให้มีการซื้อขายมากทำให้กลไกแห่งราคาทำงานได้อย่างสมบูรณ์และมีการแข่งขันด้านราคา

ประการที่สอง ตลาดซื้อขายล่วงหน้ามีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตของเกษตรกรและพ่อค้าเป็นสำคัญ การมีตลาดหลายแห่งทำให้ระบบตลาดกระจายไปถึงเกษตรกรและผู้ประกอบการเพราะเกษตรกรสามารถทำการซื้อขาย ณ ตลาดซึ่งใกล้เคียงกับแหล่งผลิตได้

ประการที่สาม การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตกระทำได้ง่าย เพราะสถานที่ตั้งของตลาดแต่ละแห่งจะอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตสินค้าเกษตร

ข้อเสีย

ประการที่หนึ่ง การที่มีตลาดหลายแห่งจะทำให้ราคาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีหลายราคา ซึ่งแตกต่างกัน ดังนั้นเกษตรกรจึงไม่อาจที่จะมั่นใจว่าราคาที่ทำการซื้อขายล่วงหน้าราคาใดเป็นราคาที่ถูกต้องแท้จริง อาจทำให้ไม่

เข้ามาทำการซื้อขายในตลาด ทำให้การจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

สำหรับประเทศไทย การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะทำให้กลไกแห่งราคาทำงานได้อย่างสมบูรณ์ขึ้นเพราะผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่างทราบถึงปริมาณสินค้าและแนวโน้มเกี่ยวกับความต้องการสินค้าเป็นอย่างดีจากข่าวเกี่ยวกับราคาสินค้า ส่วนรูปแบบในการจัดตั้งตลาดนั้น เมื่อพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียดังกล่าวแล้วเห็นว่าในเบื้องต้นการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าควรจัดตั้งเพียงแห่งเดียว โดยให้เอกชนเป็นผู้จัดตั้งขึ้นและรัฐเข้าร่วมลงทุนถือหุ้นในตลาดดังกล่าว ทั้งนี้แม้ว่าการมีตลาดซื้อขายล่วงหน้าหลายแห่งจะทำให้กลไกการตลาดทำงานได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพขึ้น มีการเปรียบเทียบราคาสินค้าระหว่างตลาดด้วยกันก็ตาม แต่ประเทศไทยเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดกลางหลายแห่งและประสบปัญหาการพัฒนาของตลาดเพราะผู้ที่เข้ามาทำการซื้อขายในตลาดส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้ารายย่อยกับผู้ประกอบการมากกว่าทำให้ตลาดมีลักษณะเป็นการผูกขาดไม่มีการแข่งขันด้านราคาสินค้าทำให้กลไกการตลาดทำงานโดยไม่สมบูรณ์ ดังนั้นหากมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าน้ำมันในประเทศไทยหลายแห่งจะทำให้ราคาซึ่งทำการซื้อขายล่วงหน้าหลายราคา ราคาดังกล่าวทำให้เกษตรกรไม่มั่นใจในราคาของสินค้าการเกษตรและอาจไม่เข้ามาทำการซื้อขายในตลาดและส่งผลให้การซื้อขายในตลาดจะมีลักษณะเป็นการทำนายราคาสินค้าซึ่งมีลักษณะเป็นการพนันราคาสินค้ามากกว่าการซื้อขายเพื่อลดความเสี่ยงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและทำให้หลักการซื้อขายล่วงหน้าซึ่งเป็นการกำหนดราคาสินค้าก่อนที่สินค้าจะออกสู่ท้องตลาดเปลี่ยนไป

อนึ่งในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในสินค้าเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว และยางพารา นั้น จากการศึกษาพบปัญหาในการจัดตั้งตลาดซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1.1.1 การจัดตั้งตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้าโดยที่ในปัจจุบันยังมีประกาศกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่องห้ามมิให้มีการตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ.

1239 กำหนดห้ามมิให้มีการกู้ยืมเงินหรือทำสัญญาซื้อ เชื้อข้าวซึ่งการซื้อขายข้าว ล่วงหน้าอาจตกอยู่ในข้อกำหนดดังกล่าว ทำให้เกิดอุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจซื้อขายข้าวล่วงหน้า ดังนั้นหากประเทศไทยต้องการให้มีตลาดซื้อขายข้าว ล่วงหน้าสมควรบัญญัติยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าวเสีย

1.1.2 การจัดตั้งตลาดซื้อขายขยาล่วงหน้า ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2481 มาตรา 3 กำหนดห้ามมิให้มีการซื้อหรือ ขายยางโดยไม่ได้รับอนุญาต นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้การ นำยางเข้ามาจำหน่ายในประเทศจะต้องได้รับอนุญาตและมีการระบุถึงแหล่งที่มา ของยางดังกล่าว ซึ่งปริมาณการผลิตยางนั้นอาจมีจำนวนที่ไม่แน่นอน หากมีการ จัดตั้งตลาดซื้อขายขยาล่วงหน้า แต่ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบยางได้ตามจำนวนที่ กำหนดไว้และไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้จะต้องชดใช้ค่าเสียหาย การที่บัญญัติ ไว้เช่นนั้นทำให้เป็นอุปสรรคต่อการซื้อขยาล่วงหน้ายางแผ่น ดังนั้นสมควรยกเลิก บทบัญญัติดังกล่าวเช่นกัน

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบการ คุณสมบัติของ ผู้ประกอบการหมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สามารถประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้า เกษตรล่วงหน้าได้ กฎหมายกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสองประการคือ

1.2.1 คุณสมบัติทั่วไป ซึ่งหมายถึงลักษณะของผู้ที่จะ ขออนุญาตประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้แก่

1.2.1.1 คุณสมบัติด้านนำความเชื่อถือของผู้ประกอบการ (Credit Ability) การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็น ข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายว่าจะทำการซื้อขายสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่ง มอบในอนาคต ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการซื้อขายเพื่อลดความเสี่ยงเนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตให้เกิดความแน่นอน ดังนั้นความ น่าเชื่อถือจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งชักจูงใจให้บุคคลเข้ามาลงทุนซื้อขยาล่วงหน้าและ มีการแข่งขันด้านการกำหนดราคาสินค้า ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดความน่าเชื่อถือ ของผู้ประกอบการความเชื่อถือที่สำคัญได้แก่การต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

ผู้ได้รับความสามารถหรือบุคคลที่ต้องโทษในคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

1.2.1.2 จำนวนทุนจดทะเบียน หมายถึง ทุนจดทะเบียนของผู้ประกอบการแต่ละประเภท การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการซื้อขายโอกาสที่จะได้รับสินค้าตามคุณภาพและปริมาณที่ได้กำหนดไว้และเพื่อลดความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและต้นทุนการผลิต ดังนั้นหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญากฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องร่วมรับผิดชอบในความเสี่ยงภัยดังกล่าว ดังนั้นจึงมีการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนของผู้ประกอบการแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบของตน สำหรับในต่างประเทศ กฎหมายได้กำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับสภาพและความรับผิดชอบของตน

1.2.2 คุณสมบัติเฉพาะ หมายถึงลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละประเภท เช่นการประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

เหตุผลในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้ไว้เนื่องจากการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการซื้อขายโอกาสและความเสี่ยงที่จะได้รับสินค้าหรือบริการตามสัญญา ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องสร้างความมั่นใจให้แก่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายว่าสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวจะได้รับการปฏิบัติตาม ทำให้การแข่งขันในการซื้อขายและทำให้กลไกของราคาทำงานได้อย่างสมบูรณ์

1.2.3 สำหรับในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าดังนี้

1.2.3.1 นายหน้า จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่าสองหมื่นดอลลาร์ และจะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าน้ำมัน

1.2.3.2 สำนักหักบัญชีจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา

หรือนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ห้าหมื่นดอลลาร์ และต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการซื้อขายสำนักหักบัญชีและกองทุน

1.2.3.3 ผู้ลงทุน จะต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคล และต้องเป็นสมาชิกของตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า หรือทำการซื้อขายโดยผ่านนายหน้า

1.2.4 สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีการประกอบการธุรกิจเป็นตัวแทนในซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในตลาดต่างประเทศโดยไม่มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีบุคคลที่ไม่สุจริตอาศัยโอกาสที่ไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าทำการจัดตั้งบริษัททำการหลอกลวงประชาชนทำให้ขาดความเชื่อถือในการประกอบการธุรกิจดังกล่าว

ซึ่งเหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้ได้เคยเกิดขึ้นในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเดิมไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการประเภทนี้ทำให้มีการหลอกลวง ฉ้อฉลเกี่ยวกับการประกอบการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า จนทำให้ประเทศมาเลเซียต้องออกกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการ

ดังนั้นประเทศไทยควรมีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการประเภทนี้โดยเฉพาะ อนึ่งจากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าของประเทศไทยโดยเฉพาะข้าวนพบว่า สาเหตุที่ยังยังไม่มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดตั้งตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้า เพราะปัจจุบันได้มีประกาศกระทรวงเกษตรราธิการ เรื่องห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ. 1239 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้มีการทำสัญญากู้ยืมเงินหรือทำการซื้อข้าว ซึ่งการซื้อขายข้าวล่วงหน้าอาจตกอยู่ในบังคับของประกาศฉบับดังกล่าว ซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำสัญญาทำให้ไม่มีการนำเอาสัญญาซื้อขายข้าวล่วงหน้ามาซื้อขายในตลาดและทำให้ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการดังกล่าว หากจะมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้าควรมีการยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าว เพื่อให้สัญญาซื้อขายข้าวเป็นสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการดังกล่าวเพื่อ

สร้างความน่าเชื่อถือในการประกอบธุรกิจ สำหรับคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่ควรมีการกำหนดได้แก่คุณสมบัติของผู้จัดตั้งตลาด นายหน้า สำนักหักบัญชี ลูกค้า สำหรับคุณสมบัติของผู้จัดตั้งตลาดซื้อขายขางล่วงหน้า ปัจจุบันการซื้อขายขางล่วงหน้าไม่ได้รับนิยมเพราะผู้ประกอบการขาดความเชื่อถือผู้ผลิตขางในประเทศไทยทำให้ไม่มีการทำสัญญาซื้อขายขางล่วงหน้า ดังนั้นหากมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายขางล่วงหน้าควรมีการสร้าง ความเชื่อถือในการประกอบธุรกิจดังกล่าว โดยการกำหนดมาตรฐานขางที่ทำการซื้อขายล่วงหน้าและคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวเช่นเดียวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรทั่วไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายการพนัน

นอกจากนี้กฎหมายไทยไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า การพนันไว้ แต่มีผู้เข้าใจว่าการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการพนันในตัวเลขของราคาสินค้า ทำให้ผู้ประกอบการที่สุจริตไม่เข้ามาประกอบธุรกิจดังกล่าว แต่มีผู้ให้คำนิยามคำว่าพนันดังนี้

พนัน หมายถึง การเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือ⁵

Henry กล่าวว่า การพนันหมายถึงข้อตกลงระหว่างบุคคลสองฝ่ายซึ่งตกลงกันว่าทรัพย์สินจะตกเป็นของผู้ใดผู้หนึ่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ในอนาคตตามที่ได้ตกลงกันไว้ (the Practice or act of gaming. An agreement between two or more persons to play to together at a game of chance for a stake or wager which is to become the property of the winner, and to which all contribute. The elements of gaming are the presence of

⁵ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรม พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิชย์ 2538) หน้า 575.

price or consideration, chance, and prize or reward.)⁶

นอกจากนี้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 3059/2535 ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 จะต้องได้ความว่าจะต้องมีผู้เล่นและผู้เล่นต้องเล่นในฐานะใด มีสินพนันอย่างไร มีส่วนได้เสียอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นการพนัน⁷

สรุปหลักการของการพนันได้ว่า

1. เป็นข้อตกลงระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยแบ่งเป็นฝ่ายที่แพ้และฝ่ายที่ชนะและจะต้องมีการตกลงเกี่ยวกับจำนวนของสินพนัน

2. ข้อตกลงดังกล่าวกำหนดว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ในอนาคตตามได้ตกลงกันไว้ ผู้ชนะจะเป็นมีสิทธิรับเงินทองหรือทรัพย์สินดังกล่าวตามที่ได้ตกลงกัน

ดังนั้นหลักการดังกล่าวจึงต่างจากหลักการของการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงของราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตที่ผันผวน โดยผู้ผลิตจะได้รับราคาสินค้าที่แน่นอน ขณะเดียวกันผู้ประกอบการสามารถกำหนดต้นทุนการผลิตได้ สำหรับต่างประเทศ การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบสินค้า ผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่จำเป็นต้องส่งมอบสินค้าตามสัญญาเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลจากคดี *Riordon V McCabe* ศาลถือว่า แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าไม่มีการส่งมอบสินค้าในสถานที่ที่กำหนดหรือมีข้อกำหนดไม่ถือว่าเป็นสาระสำคัญ การที่จะเป็นการพนันขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแล้วแต่กรณี (The fact that no delivery of a commodity bought or sold for futures delivery actually took place may or may not be of importance in determining the legality of the contract

⁶Henry Campell Black Law Dictionary p541.

⁷คำพิพากษาฎีกาประจำปี พ.ศ. 2535 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา 2536) หน้า 81.

as a gambling transaction)⁸ ซึ่งต่อมาได้รับการรับรองจากคดี Lyons Milling Co V Goffe & Carkener⁹ ซึ่งศาลได้ตัดสินว่าสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้า แม้ผู้ซื้อจะตั้งใจปิดบัญชีก่อนกำหนดการส่งมอบ ก็ไม่ถือว่าเป็นการพนัน (That contracts for grain futures delivery are closed out before delivery is due ,by set of, for ringing off,in accordance with the rules and regulation of the Board of Trade and its clearing house,and the fact thata purchaser so intended to close out a contract before delivery was due,do not make the contract a wager and invalid.¹⁰

The term "bucket shop" is used to describe an establishment conducted nominally for the transaction of a stock exchange business, or a business of similar character, but really for the registration of bets or wagers, usually for small amounts, on the terms and outward forms of the exchanges, but differs from exchanges in that there is no delivery of, and no expectation or intention to deliver or receive, the securities or¹⁰ commodities nominally dealt in.

สำหรับปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติกำหนดหลักการแยกความแตก

⁸American Law Reporty Case And Annotation (Roche ster: New York) Volum 83 P 512.

⁹American Law Reporty Case And Annotation (Roche ster: New York) Volum 83 P 501.

¹⁰Western U. Tel. Co. v State, 165 Ind 492 76 NE, 100.

ต่างระหว่างการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ากับการพนันที่ชัดเจนทำให้มีผู้เข้าใจว่าธุรกิจดังกล่าวเป็นการพนันในตัวเลขของราคาสินค้า แต่ศาลฎีกาได้เคยวางหลักว่าการซื้อขายหลักทรัพย์ไม่เป็นการพนัน เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 2523/2527 ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การตั้งตัวแทนซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์นั้นมีวัตถุประสงค์อื่นแท้จริงเพื่อเก็งกำไรจากราคาหุ้นที่ขึ้นลงมากกว่าประสงค์ที่จะให้มีการโอนหุ้นใส่ชื่อผู้สั่งซื้อ จึงไม่ต้องปฏิบัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 1129 และการซื้อขายหุ้นดังกล่าวมิใช่เป็นการพนันขึ้นต่อตามความหมายของมาตรา 853 ของ ป.พ.พ. และคำพิพากษาฎีกาที่ 1802/2529¹¹ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าโจทก์เป็นตัวแทนของจำเลยในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ฯ จำเลยจะปฏิเสธไม่ยอมชดใช้เงินทดลองให้โจทก์ได้ก็เฉพาะเมื่อเงินทดลองนั้นมีใช่เป็นการจำเป็น หรือ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินทดลองด้วยเหตุประการอื่น ทั้งไม่ปรากฏว่าการที่โจทก์ซื้อขายหุ้นแทนจำเลยโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 1129 นั้น เป็นการผิดหน้าที่ตัวแทนหรือทำให้จำเลยต้องเสียประโยชน์ ดังนั้นจำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินทดลองที่โจทก์ได้ออกไปก่อนรวมทั้งดอกเบี้ยตามมาตรา 816.

การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ตามปกติแม้จะมีการเก็งกำไรกันและมีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชคอยู่บ้าง ก็หาใช่เป็นการพนันขึ้นต่อตามมาตรา 853 ไม่

ความมุ่งหมายของมาตรา 1129 วรรคสองที่บัญญัติว่าการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอนมีพยานหนึ่งคนอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อเป็นโมฆะนั้นเป็นการกำหนดแบบการโอนหุ้นว่าต้องทำอย่างไรจึงจะได้มีหลักฐานการโอนที่แน่นอนเท่านั้น หาใช่เป็นแบบของการซื้อขายหุ้น ผู้ซื้อหุ้นที่ได้ทำการโอนให้ถูกต้องตามบทบัญญัติดังกล่าว ยังไม่อาจอ้างว่าเป็นผู้ถือหุ้นใช้สิทธิผู้ถือหุ้นในบริษัทเท่านั้น แต่หาถึงกับทำให้การซื้อขาย

¹¹ คำพิพากษาฎีกาประจำปี พ.ศ. 2529 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา 2530) หน้า 937.

หันเป็นโมฆะไปด้วยไม่และคำพิพากษาฎีกาที่ 938 /2530¹² ศาลได้ตัดสินตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1802/2529 แม้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีความใกล้เคียงการซื้อขายหลักทรัพย์ แต่ศาลอาจตัดสินว่าการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นการพนันก็ได้ เพราะการซื้อขายหลักทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายและมีการโอนทรัพย์สินทันทีเมื่อตกลงซื้อขาย แต่การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ามิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งมอบทรัพย์สินทันทีที่ทำการซื้อขายอย่างเด็ดขาดแต่ยังมีความไม่แน่นอนในการส่งมอบสินค้าอยู่ด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้บังคับกฎหมายสมควรบัญญัติให้ชัดเจนว่าธุรกิจดังกล่าวไม่เป็นการพนันเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าโดยบัญญัติว่าธุรกิจดังกล่าวมิใช่เป็นการพนัน

อนึ่ง จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่สำคัญสองประเภทได้แก่ข้าวและยางพาราพบว่า ปัจจุบันการซื้อขายข้าวล่วงหน้าไม่อาจกระทำได้ โดยการซื้อขายข้าวล่วงหน้านั้นมีประกาศกระทรวงเกษตรธิการ เรื่อง ห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ. 1239 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้มีการกู้ยืมเงินหรือการซื้อข้าว ซึ่งอาจถือว่าการซื้อขายข้าวล่วงหน้าเป็นการตกอยู่ภายใต้ประกาศดังกล่าว ดังนั้นหากยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ธุรกิจซื้อขายข้าวล่วงหน้าเป็นธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมายและอนุญาตให้ผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียทำการทำนายตัวเลขราคาข้าวอาจทำให้มีการตีความได้ว่าธุรกิจดังกล่าวเป็นการพนันได้ ดังนั้นเพื่อความชัดเจนสมควรบัญญัติให้ชัดว่าธุรกิจซื้อขายข้าวล่วงหน้ามิใช่เป็นการพนัน

ส่วนการซื้อขายยางล่วงหน้ามีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าหรือต้นทุนการผลิต ซึ่งผู้เข้าทำการซื้อขายจำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในเหตุการณ์ดังกล่าว¹³ แต่การพนันนั้นเป็นการนำเอาเหตุการณ์ใน

¹² คำพิพากษาฎีกาประจำปี พ.ศ. 2530 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา 2531) หน้า 664.

¹³ โปรดดูหน้าที่ 41

อนาคตที่ไม่แน่นอนหรือเป็นการใช้ฝีมือในการแข่งขันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการพัฒนาฝีมือให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้เข้าทำการแข่งขันจึงไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้ส่วนเสียในเหตุการณ์ดังกล่าว แต่การซื้อขายขางนั้นจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติควบคุมขางมาตรา 3 หากมีการซื้อขายขางล่วงหน้าโดยผู้ซื้อหรือผู้ขายมิได้เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ค้าขาง ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนั้นหากมีการซื้อขายขางล่วงหน้าอาจทำให้ศาลตีความว่าเป็นการพนันได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนควรมีการบัญญัติว่าการซื้อขายขางล่วงหน้าไม่ใช่เป็นการพนัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา

ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดลักษณะของนิติสัมพันธ์ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures Contract) ระหว่างคู่สัญญาไว้ว่าเป็นนิติสัมพันธ์ลักษณะใด แต่ก็ไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้คู่สัญญาทำความตกลงกันโดยอาศัยบทบัญญัติทั่วไป แต่การนำเอาบทบัญญัติทั่วไปก่อให้เกิดปัญหาได้ เพราะไม่อาจกำหนดนิติสัมพันธ์ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง¹⁴

สำหรับกฎหมายต่างประเทศกำหนดนิติสัมพันธ์สำหรับสัญญาดังกล่าวไว้ดังนี้

3.1 นิติสัมพันธ์ของผู้ซื้อหรือผู้ขาย นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายตามสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures Contract) เมื่อได้ทำคำสั่งเสนอขอทำสัญญา ราคาที่ผู้เสนอตรงกับราคาของบุคคลใดที่มีความประสงค์จะซื้อสินค้า สัญญาซื้อขายระหว่างผู้เสนอและผู้สนองเกิดขึ้นทันที สำหรับผลของสัญญาต้องเป็นไปตามบัญญัติดังกล่าวบทบัญญัติว่าด้วยการซื้อขาย ดังนั้นเมื่อครบกำหนดตามสัญญา หากผู้ขายไม่สามารถส่งมอบสินค้าได้ ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เดียวกันหากผู้ซื้อไม่ชำระราคาต้องรับผิดชอบ¹⁵

¹⁴ หยุต แสงอุทัย การใช้บทบัญญัติที่มีข้อความทั่วไป บทบัญญัติ เล่มที่ 11 ตอนที่ 2 (เมษายน 2482) หน้า 235 - 259.

¹⁵ โปรดดูหน้าที่ 82, 91, 99.

สำหรับกฎหมายไทยปัจจุบันไม่ได้กำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาตามสัญญาดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นสินค้าเกษตรทุกประเภทจึงสามารถทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เว้นแต่ข้าวซึ่งห้ามมิให้มีการให้กู้ยืมเงินโดยสัญญาว่าเมื่อครบกำหนดจะต้องชำระหนี้เงินกู้เป็นข้าวหรือการห้ามมิให้ซื้อข้าวตามประกาศกระทรวงเกษตรธิการ จ.ศ. 1239 เรื่องห้ามมิให้ตกข้าวแก่ชวานา

ดังนั้นผู้ประกอบการจึงสามารถทำสัญญาดังกล่าวได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น สัญญาบัญชีเดินสะพัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 81/2509¹⁶ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การที่ ช ได้ ออกเงินและสิ่งของให้ ข ทำการประมง เมื่อได้ปลา มาส่งให้แก่ ช แล้ว ข ก็รับขนส่งไปให้ บ ชาย หักเงินค่าปลาของ บ ไว้ 5 เปอร์เซ็นต์และอีก 5 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าบำเหน็จของ ช ช ลงบัญชีไว้แล้วมอบบิลให้ ก ไปลงบัญชีของตนเพื่อจะได้ตรวจสอบคิดหักบัญชีกัน ทำให้รู้ว่าฝ่ายใดยังเป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้กัน จำนวนเท่าใด โดยมีสมุดบัญชีเบิกเงินรายวัน สมุดบัญชีน้ำมัน สมุดบัญชีขายปลา เป็นพยานหลักฐานเช่นนี้นิติสัมพันธ์ระหว่าง ก กับ ช เข้าลักษณะบัญชีเดินสะพัด ตามมาตรา 856 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1778/2536¹⁷ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า โจทก์ จำเลยติดต่อกับซื้อขายใบยาสูบแห้งกัน โดยจำเลยรับเงินล่วงหน้าไปจากโจทก์ เมื่อจำเลยส่งใบยาสูบแห้งให้ โจทก์ก็คิดหักราคากัน ต่อมาเมื่อคิดหักหนี้กัน แล้วปรากฏว่ายังมีเงินค่าใบยาสูบแห้งที่จำเลยรับล่วงหน้าเหลืออยู่และดอกเบีย โจทก์ฟ้องเรียกเงินที่เหลือดังกล่าวพร้อมดอกเบียคืนมิใช่เป็นการฟ้องเรียกหนี้ ค่าที่โจทก์ออกเงินทดลองไปก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2509 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา 2510) หน้า 47.

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2536 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา 2537) หน้า 1317.

193/33(5) ซึ่งมีอายุความห้าปี จึงต้องอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30
สัญญาซื้อขาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 358 /2456^{1๘} ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การทำ
สัญญาซื้อขาย ผู้ขายไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย แต่เมื่อครบ
กำหนดตามสัญญาจะต้องสามารถส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาให้กับผู้ซื้อได้ สัญญาไม่เป็น
โมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9/2505^{1๙} ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า ตกลงซื้อขายผล
ลำไยขณะลำไยกำลังออกดอกโดยชำระราคากันบางส่วนแล้ว และให้ผู้ซื้อเป็นผู้
ครอบครองดูแลรักษาต้นลำไยเอง ถ้าเกิดผลเสียหายอย่างใดผู้ขายไม่ต้องคืนเงิน
ถ้าได้ผลมากก็เป็นของผู้ซื้อแต่ฝ่ายเดียว เป็นการเสี่ยงโชคโดยคำนวณจากดอก
ลำไยและสุดแต่คืนฟ้าอากาศจะอำนวยให้ ดังนั้นถือว่าคู่สัญญาได้ตกลงซื้อขายกัน
แน่นอนแล้วโดยคำนวณจากดอกผลลำไยเป็นหลัก ต่อมาถ้าต้นลำไยถูกพายุพัดหัก
หมด ผู้ซื้อจะเรียกเงินคืนจากผู้ขายไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1375/2513^{2๐} ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า จำเลย
ทำสัญญาขายปอให้โจทก์ในราคากิโลกรัมละหนึ่งบาท โดยจะนำปอมาส่งให้เป็น
คร่าวๆ จำเลยรับเงินไปจากโจทก์ 9 ครั้ง 18,000 บาท จะต้องส่งปอ

^{1๘} คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2456 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา 2457) หน้า 47.

^{1๙} คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2505 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา 2506) หน้า 47.

^{2๐} คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปี พ.ศ. 2513 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา 2514) หน้า 1822.

18,000 กิโลกรัมภายในวันกำหนดไว้ แม้สัญญาจะมีข้อความตอนหนึ่งว่า เมื่อส่งครบจำนวนแล้วคิดตามราคาท้องตลาดหักทุนแล้วเหลือเท่าไร จึงแบ่งกำไรฝ่ายละครึ่ง ข้อนี้เป็นข้อตกลงอีกอันหนึ่งว่า ภายหลังจากที่ขายปอให้กันแล้วโจทก์จะต้องแบ่งกำไรให้จำเลยด้วยเท่านั้นหาทำให้สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาเช่าหุ้นส่วนไปไม่เพราะจำเลยยอมรับแต่กำไรอย่างเดียว

สัญญากู้ยืมเงิน ในบางครั้งการทำสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้ามีผู้เข้าใจผิดว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกู้ยืมเงิน ความจริงการกู้ยืมเงินเป็นการรับเงินจากผู้ให้กู้ทั้งจำนวน และเมื่อครบกำหนดชำระผู้กู้อาจชำระหนี้ด้วยเงินหรือสิ่งของก็ได้ แต่การทำสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นการทำข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาว่าผู้ขายตกลงที่จะขายสินค้าและส่งมอบกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อตามคุณภาพและเวลาที่ได้กำหนดและผู้ซื้อตกลงชำระราคาเป็นการตอบแทนราคาสินค้า

สัญญาแบบไม่มีชื่อ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 650/2505 ศาลฎีกาไว้วินิจฉัยว่า จำเลยเอาสินค้าจากร้านบิดาโจทก์ไป โดยโจทก์รับผิดชอบชำระราคาแทน ทั้งนี้โดยจำเลยทำหลักฐานให้โจทก์ไว้ว่าจะนำข้าวเปลือกเหนียวชำระให้โจทก์แทนค่าสินค้า แม้ราคาข้าวจะขึ้นลงอย่างไรก็ตามดังนี้แม้จำนวนและราคาข้าวจะเกินราคาส่งของไปมากเพียงใดก็ตามก็เป็นเรื่องผูกพันชำระหนี้กันตามสัญญา ไม่ใช่เรื่องกู้ยืมเงิน หรือซื้อเชื่อข้าว จึงไม่ตกอยู่ในบังคับประกาศห้ามตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ. 1239 และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 656 การที่กฎหมายซึ่งใช้บังคับกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้านั้นอาจทำให้เกิดสัญญาไม่อาจบังคับได้ตามวัตถุประสงค์ของคู่สัญญาแต่ฝ่ายใด ดังนั้นสมควรกำหนดค่านियามของค่าว่าการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าให้ชัดเจนว่าหมายถึงข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายที่ตกลงจะส่งมอบสินค้าในอนาคตเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งเกิดจากความสับสนในการใช้กฎหมาย

3.2 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อผู้ขายกับสำนักหักบัญชี สำนักหักบัญชีมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลให้ผู้ซื้อผู้ขายปฏิบัติตามสัญญาและให้หลักประกันแก่คู่สัญญา

If a futures contract is made on a recognized exchange, it can be effected only through a broker who is a member of the exchange. With the notable exception of the London Metal Exchange (LME), prices are fixed daily, or sometimes several times a day, by 'open outcry' on the trading floor of the exchange. Again, with the notable exception of the LME, every exchange has a clearing house, comprising some but not all members of the exchange, which guarantees the performance of the contracts executed on the floor of the exchange through a member by 'interposing itself as principal between the parties, becoming the seller to every buyer and the buyer to every seller, and thus a party to every trading transaction'. The clearing house is protected by a corresponding obligation on the part of the clearing-member broker to make good any default by its customer.

ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับผู้ซื้อและผู้ขายจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาของผู้ซื้อหรือผู้ขายอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นเมื่อครบกำหนดตามสัญญา หากคู่สัญญาฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญา สำนักหักบัญชีมีสิทธิเรียกร้องเอาจากฝ่ายที่ผิดสัญญา ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับผู้ซื้อหรือผู้ขายจึงแบ่งออกเป็นสองแบบคือ

3.2.1 นิติสัมพันธ์ของสำนักหักบัญชีในฐานะคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งกับผู้ซื้อหรือผู้ขาย ดังนั้นเมื่อครบกำหนดตามสัญญาจะต้องมีการปฏิบัติการชำระหนี้ หากคู่สัญญาฝ่ายใดไม่ชำระหนี้หรือผิดนัดชำระหนี้ สำนักหักบัญชีจะดำเนินบังคับชำระหนี้เอาจากคู่สัญญาฝ่ายนั้น

3.2.3 นิติสัมพันธ์ของสำนักหักบัญชีในฐานะตัวแทนของ

คู่สัญญาแต่ละฝ่ายซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามสัญญา

การเกิดขึ้นซึ่งนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับผู้ซื้อหรือผู้ขาย เมื่อเกิดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures Contract) คู่สัญญาจะต้องส่งสำเนาของสัญญาผ่านสมาชิกของสำนักหักบัญชี ดังนั้นสำนักหักบัญชีจะเข้าแทนที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเพื่อดูแลการปฏิบัติตามสัญญา

สำหรับกฎหมายไทยไม่ได้มีการกำหนดนิติสัมพันธ์ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมีระบบไว้โดยชัดเจน แต่กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้คู่สัญญาทำข้อตกลงดังกล่าว ดังนั้นหากมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า แต่คู่สัญญาอาจดังกล่าวโดยการทำสัญญาไม่มีชื่อเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายได้ แต่การนำเอาบทบัญญัติกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับอาจทำให้เกิดปัญหา เช่น ศาลนิพากษาว่าสัญญาดังกล่าวเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาประเภทอื่นซึ่งผิดจากวัตถุประสงค์ของคู่สัญญา

ดังนั้นสมควรบัญญัติว่าเมื่อเกิดสัญญาขึ้นให้สำนักหักบัญชีเข้าทำหน้าที่เป็นคู่สัญญาแทนผู้ซื้อหรือผู้ขายแต่ละฝ่าย หากมีการผิดสัญญา สำนักหักบัญชีมีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้

3.3 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขายกับนายหน้า นายหน้าได้แก่บุคคลซึ่งทำหน้าที่ซื้อขายสินค้าแทนลูกค้าแต่ละรายหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับสภาวะหรือแนวโน้มของตลาดเพื่อประกอบการตัดสินใจของลูกค้า นิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขายเกิดขึ้นเมื่อลูกค้าได้ส่งคำสั่งเกี่ยวกับการซื้อขายไปให้นายหน้าเพื่อเข้าทำการซื้อขายในตลาดหรือเมื่อนายหน้าได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซื้อขาย นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขายกับนายหน้าแบ่งได้ดังนี้

3.3.1 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษา นายหน้าจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ลูกค้าเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งนายหน้าอาจให้ข้อมูล ข่าวสาร

หรือคำแนะนำเกี่ยวกับความต้องการ ราคา และปริมาณสินค้า และคาดเดา สถานการณ์เกี่ยวกับการค้าของสินค้าแต่ละประเภท เพื่อประกอบการตัดสินใจ ซื้อขายล่วงหน้า

3.3.2 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นตัวแทนในการดำเนินการ ซื้อขายตามคำสั่งของลูกค้าแต่ละราย

3.3.3 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ให้หลักประกันแก่ผู้ซื้อ หรือผู้ขาย สำนักหักบัญชี ตลาดว่า เมื่อตนได้ดำเนินการซื้อหรือขายสินค้าตาม คำสั่งของลูกค้าแล้ว หากผู้ซื้อหรือผู้ขายซึ่งตนได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวผิดสัญญา หากสำนักหักบัญชีได้ชำระหนี้แทนลูกค้าแล้วสามารถใช้สิทธิเรียกร้องเอาค่า เสียหายดังกล่าวจากตนได้

3.3.4 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้

เมื่อนายหน้าได้ชำระหนี้แทนแล้วสามารถรับช่วงสิทธิมาใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจาก ลูกค้าได้

ดังนั้นนายหน้าตามความหมายของ ปพพ. กับแนวทางการปฏิบัติของ นายหน้าตามสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจึงแตกต่างกันเพราะนายหน้าตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 845 เป็นผู้ให้คำแนะนำหรือชี้ช่องให้มีการ ทำสัญญา แต่นายหน้าเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแบบมีระบบเป็นผู้ดำเนินการให้มีการทำสัญญาซื้อขายตลอดจนต้องรับผิดชอบหากบุคคลที่ตนดำเนินการ แทนนั้นผิดสัญญา

การเกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขาย การเกิดขึ้น แบ่งออกเป็นสองขั้นตอนคือ

การเกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับลูกค้าซึ่งเป็นผู้ซื้อหรือผู้ขาย นิติสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อลูกค้าได้ลงนามในสัญญาแต่งตั้งให้นายหน้าเข้า ทำหน้าเป็นผู้ซื้อหรือผู้ขายแทนตนเองในการซื้อขายแบบมีระบบ (Futures Contract) ซึ่งกระทำผ่านตลาดซึ่งเป็นไปตามข้อสัญญาและกฎระเบียบข้อบังคับ

ของตลาด

การเกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อหรือผู้ขาย เมื่อสัญญาซื้อขายเกิดขึ้น นายหน้ามีหน้าที่ดูแลและให้หลักประกันสำหรับลูกค้าของตนว่าจะปฏิบัติตามสัญญา หากลูกค้าผิดสัญญา นายหน้าจะต้องชดเชยค่าเสียหายดังกล่าว

กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้แต่ก็ไม่ได้บัญญัติห้าม ดังนั้นคู่สัญญาอาจทำ ความตกลงดังกล่าวได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายทั่วไป แต่การนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายทั่วไปมาใช้ อาจทำให้ไม่มีความชัดเจนในแง่ของการบังคับใช้ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิพากษาได้ซึ่งอาจมีการตัดสินคดีไม่ตรงกับเจตนาของคู่สัญญา

ดังนั้นหากมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะต้องมีการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับผู้ซื้อผู้ขายให้ชัดเจนโดยบัญญัติว่านายหน้าเป็นผู้ดำเนินการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในตลาดแทนลูกหนี้ และมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการซื้อขายและสามารถได้รับค่าตอบแทนจากการซื้อขายได้ ขณะเดียวกันหากลูกค้าผิดสัญญา นายหน้าจะต้องชดเชยค่าเสียหายแทนลูกค้าไปก่อนแล้วไปเรียกจากลูกค้าอีกครั้งหนึ่ง

3.4 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขายกับตลาด ตลาดเป็นสถานที่ซึ่งใช้ในการประมูลราคาและส่งมอบสินค้าและทำหน้าที่ดูแลให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของตลาด นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขายกับตลาดแบ่งได้ดังนี้

3.4.1 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ดูแลและควบคุมให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของตลาด ดังนั้นหากผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่ปฏิบัติตาม ตลาดมีอำนาจลงโทษได้ เช่น การเพิกถอนการซื้อขาย เป็นต้น

3.4.2 นิติสัมพันธ์ในฐานะผู้รับช่วงสิทธิ เรียกร้องจากเจ้าหนี้เมื่อตลาดได้ชำระค่าเสียหายให้แก่สำนักหักบัญชีหรือคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแล้วสามารถใช้สิทธิเรียกร้องเอาเงินค่าเสียหายดังกล่าวจากผู้ซื้อหรือผู้ขายที่เป็น

ฝ่ายผู้ผลิตสัญญาได้เอาเงินดังกล่าวโดยการใช้อิทธิพลไปยืมจากโบรคเกอร์และลูกค้าได้

ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ แต่กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ ดังนั้นคู่สัญญาอาจทำสัญญาไม่มีชื่อซึ่งระบุข้อตกลงว่าหากตลาดต้องชดใช้เงินค่าเสียหายอันเนื่องจากการผลิตสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้า ตลาดสามารถใช้สิทธิไปยืมเอาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เสมอ แต่การไม่กำหนดนิติสัมพันธ์ให้ชัดเจนจะก่อให้เกิดปัญหาการให้ข้อกฎหมายว่านิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับตลาดเป็นนิติสัมพันธ์ประเภทใดและมีผลทางกฎหมายอย่างไร ดังนั้นสมควรกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับตลาดให้ชัดเจน โดยบัญญัติว่าหากตลาดต้องชดใช้เงินค่าเสียหายแทนผู้ผลิตสัญญาแล้ว ตลาดสามารถใช้สิทธิไปยืมเอาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

3.5 นิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับนายหน้า นายหน้าเป็นผู้ให้หลักประกันแก่สำนักหักบัญชีว่า หากสำนักงานหักบัญชีได้ชำระค่าเสียหายแทนผู้ซื้อหรือผู้ขายซึ่งตนเป็นตัวแทนแล้ว สำนักหักบัญชีสามารถเรียกร้องให้นายหน้าทำการชำระหนี้แทนลูกค้าได้ ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับนายหน้าแบ่งได้ดังนี้

3.5.1 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ให้หลักประกัน

นายหน้าจะให้หลักประกันแก่สำนักหักบัญชีว่า สำนักหักบัญชีในฐานะเป็นคู่สัญญาสามารถเรียกร้องให้ลูกค้าในฐานะลูกหนี้ได้ชำระค่าเสียหายและเรียกให้นายหน้าชำระหนี้ดังกล่าวให้แก่สำนักหักบัญชีในฐานะผู้ค้าประกันลูกค้าได้

3.5.2 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิ เมื่อนายหน้าได้ชำระค่าเสียหายให้แก่สำนักหักบัญชีแล้ว นายหน้าย่อมรับช่วงสิทธิของสำนักหักบัญชีไปเรียกร้องเอาเงินดังกล่าวจากลูกค้าที่ผิดสัญญา

ดังนั้นเมื่อสัญญาเกิดขึ้น นายหน้ามีหน้าที่ให้หลักประกันแก่สำนักหักบัญชีเกี่ยวกับการชำระหนี้ของผู้ซื้อหรือผู้ขาย หากสำนักหักบัญชีชำระค่าเสียหายแทนผู้ซื้อหรือผู้ขายแล้วสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้นายหน้าชำระเงินดังกล่าวได้ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดนิติสัมพันธ์ไว้ว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำของบุคคลเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแบบมีระบบสามารถเรียกร้องเอาค่าเสียหายจากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตามบทบัญญัติของมาตรา 25 ของ 7 United States Code Annotated

สำหรับกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดนิติสัมพันธ์ลักษณะนี้ไว้ แต่ก็ไม่ได้บัญญัติห้าม ดังนั้นคู่สัญญาอาจทำข้อตกลงดังกล่าวโดยอาศัยบทบัญญัติทั่วไปของกฎหมายได้ การนำเอาบทบัญญัติทั่วไปมาใช้บังคับก่อเกิดปัญหาสัญญาไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคู่สัญญา เช่น ศาลอาจตีความว่าสัญญาดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นต้น

ดังนั้นกฎหมายควรกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับนายหน้าให้ชัดเจนว่าเมื่อนายหน้าหักบัญชีได้ชำระค่าเสียหายแล้วสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากนายหน้าได้

3.6 นิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ตลาดให้หลักประกันแก่สำนักหักบัญชีว่า หากสำนักงานได้ชำระค่าเสียหายแทนสามารถเรียกร้องให้ตลาดชำระหนี้แทนผู้ซื้อหรือผู้ขายได้ ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับตลาดแบ่งได้ดังนี้

3.6.1 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ให้หลักประกัน

ตลาดจะให้หลักประกันแก่สำนักหักบัญชีว่า หากสำนักหักบัญชีได้ชำระค่าเสียหายแทนผู้ซื้อหรือผู้ขายแล้วสามารถเรียกร้องให้ตลาดชำระหนี้ดังกล่าวได้

3.6.2 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิ เมื่อตลาดได้ชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว สามารถรับช่วงสิทธิของสำนักหักบัญชีทำการเรียกร้องเอาเงินดังกล่าวจากผู้ผิดสัญญา

การเกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับตลาด กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าส่วนใหญ่กำหนดให้ตลาดจะต้องเป็นสมาชิกของสำนักงานหักบัญชี ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับตลาดเกิดขึ้นเมื่อตลาดได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของตลาด ซึ่งในใบสมัครจะปรากฏข้อบังคับระหว่างสำนักหักบัญชีกับสมาชิก เช่น ข้อบังคับเกี่ยวกับการชำระหนี้ซึ่งกำหนดให้สำนักหักบัญชีจะต้องชำระเงินค่าเสียหาย เมื่อสำนักหักบัญชีชำระหนี้แล้วสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากตลาดตามกฎข้อบังคับของตลาด

สำหรับต่างประเทศ เช่น ประเทศฮ่องกง ผู้จัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจะต้องเป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชี ดังนั้นจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของตลาด

การกำหนดนิติสัมพันธ์แบบนี้มีข้อดีคือ ทำให้การชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะหากลูกหนี้ที่ผิดสัญญา เจ้าหนี้สามารถที่จะทำการบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้โดยตรงหรือใช้สิทธิไล่เบี้ยจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างสำนักหักบัญชีกับตลาดไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ ดังนั้นการทำข้อตกลงเช่นนี้อาจทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติทั่วไปของกฎหมาย การนำเอาบทกฎหมายทั่วไปมาใช้ทำให้เกิดปัญหาเพราะศาลอาจถือว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเกิดผลซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย

ดังนั้นประเทศไทยสมควรบัญญัติกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างตลาดกับสำนัก

หักบัญชีให้ชัดเจน โดยกำหนดว่าหากสำนักหักบัญชีได้ชำระเงินค่าเสียหายแทน
คู่สัญญาฝ่ายใดแล้ว สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากตลาดได้

3.7 นิติสัมพันธ์ระหว่างตลาดกับนายหน้า นายหน้าหมายถึง
บุคคลที่เข้าไปทำหน้าที่ซื้อขายหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า
แก่ลูกค้า นายหน้าที่สามารถเข้าทำสัญญาซื้อขายในตลาดได้จะต้องเป็นสมาชิก
ของตลาด นิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับตลาดแบ่งได้ดังนี้

3.7.1 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้ให้หลักประกัน นายหน้า
เป็นผู้ให้หลักประกันแก่ตลาดว่า หากตลาดต้องชำระหนี้ค่าเสียหายในรายการ
ซื้อขายซึ่งนายหน้าเป็นตัวแทน ตลาดสามารถเรียกร้องเงินดังกล่าวจากนายหน้า
ได้

3.7.2 นิติสัมพันธ์ในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของตลาด
เมื่อตลาดได้ชำระหนี้ค่าเสียหายให้กับตลาดแทนลูกค้าแล้วสามารถเรียกร้องเอา
เงินดังกล่าวจากลูกค้าโดยอาศัยสิทธิของตลาด

ดังนั้นนิติสัมพันธ์ระหว่างนายหน้ากับตลาดจึงเกิดขึ้นเมื่อนายหน้าเข้า
เป็นสมาชิกของตลาดเพื่อทำการซื้อขาย โดยนายหน้าจะต้องปฏิบัติตามกฎ
ข้อบังคับของตลาดนอกจากนี้หากตลาดได้ชำระหนี้แทนลูกค้าที่ผิดสัญญาแล้ว
สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากนายหน้า และลูกค้าได้

สำหรับในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดนิติสัมพันธ์
ระหว่างนายหน้ากับตลาดไว้ว่านายหน้าซึ่งเป็นสมาชิกของตลาดต้องปฏิบัติตามกฎ
ข้อบังคับของตลาด เช่นหากลูกค้าของนายหน้าคนใดผิดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หาก
ตลาดได้ชำระหนี้แทนลูกค้าแล้วสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาก่อนนายหน้าและลูกค้า
ได้

สำหรับกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ แต่ไม่
บัญญัติห้ามมิให้คู่สัญญาทำความตกลงดังกล่าวโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายทั่วไป
แต่การที่ไม่มีบทกฎหมายเฉพาะขึ้นมาอาจก่อให้เกิดปัญหา เช่น ศาลวินิจฉัยว่า
สัญญาดังกล่าวไว้ไม่ได้ หรือไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคู่สัญญา เป็นต้น

ดังนั้นควรมีการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างตลาดกับนายหน้า โดยบัญญัติว่ากำหนดให้ตลาดสามารถเรียกร้องเอาค่าเสียหายที่ตลาดได้ชำระไปตามสัญญาจากนายหน้า เมื่อนายหน้าได้ชำระหนี้ดังกล่าวแล้วสามารถเรียกร้องเอาจากลูกค้าได้

จากการศึกษาพบว่าการกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีข้อดีคือทำให้ประสิทธิภาพของการชำระหนี้มีสูงขึ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำสัญญาสามารถที่จะเชื่อมั่นว่าจะต้องมีการปฏิบัติตามสัญญา เพราะการกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการกำหนดนิติสัมพันธ์หลายฝ่ายที่ชัดเจน ข้อเสียคือ การกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีความสับสนเพราะมีการกำหนดสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไปตามแต่ประเภทของคู่สัญญา เมื่อพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียแล้วเห็นว่าสมควรนำวิธีการดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการชำระหนี้ แต่จากการศึกษาพบว่ากฎหมายไทยไม่ได้กำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาไว้โดยชัดเจน แต่กฎหมายไทยก็ได้บัญญัติห้ามมิให้กำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาโดยอาศัยบทกฎหมายทั่วไป ดังนั้นคู่สัญญาอาจตกลงกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวได้ แต่การกำหนดนิติสัมพันธ์โดยอาศัยบทกฎหมายทั่วไปโดยไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะเจาะจง อาจก่อให้เกิดผลที่ไม่ตรงตามเจตนาของคู่สัญญา เช่นคู่สัญญาทำสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเมื่อครบกำหนดตามสัญญา ผู้ซื้อไม่ปฏิบัติตามสัญญา ผู้ขายจึงนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ชี้ขาดข้อพิพาท การให้ข้อกฎหมายแก่สัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าทำได้หลายประการ ดังนั้นหากศาลถือว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาจ้างทำของหรือสัญญาบัญชีเดินสะพัดอาจทำให้การทำสัญญาไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำสัญญาและประสิทธิภาพการชำระหนี้กฎหมายไทยควรกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาให้ชัดและกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย สำนักหักบัญชีผู้ลงทุน นายหน้าให้ชัดว่า เมื่อครบกำหนดตามสัญญาแล้ว หากคู่สัญญาฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญา สำนักหักบัญชีจะต้องทำหน้าที่ชำระเงินค่าเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อชำระแล้วสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ตามกฎหมาย

สำหรับการซื้อขายข้าวล่วงหน้าปัจจุบันได้ถูกห้ามโดยประกาศกระทรวงเกษตรธิการ เรื่อง ห้ามตกข้าวแก่ชาวนา จ.ศ. 1239 ซึ่งบัญญัติว่าห้ามมิให้ผู้มีทุนรอนทำการออกทุนให้กับชาวนาและกำหนดให้ชำระหนี้เป็นข้าวหรือการซื้อข้าว ข้าว ดังนั้นหากยกเลิกประกาศฉบับนี้อุญาตให้มีการทำสัญญาซื้อขายข้าวล่วงหน้าได้ ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดเรื่องการซื้อขายล่วงหน้าไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นคู่สัญญาอาจเลือกใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หลายลักษณะ ซึ่งสัญญาแต่ละประเภทกำหนดผลทางกฎหมายที่ต่างกัน ดังนั้นสมควร มีบทบัญญัติกลางที่กำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาให้ชัดเจน เช่นเดียวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าทั่วไป

ส่วนข้าง ปัจจุบันแม้จะไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามมิให้มีการซื้อขายข้าวล่วงหน้า แต่การซื้อขายข้าวล่วงหน้าประสบปัญหาด้านความเชื่อถือของผู้ซื้อ ทำให้ธุรกิจซื้อขายข้าวล่วงหน้าไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร ดังนั้นสมควรนำมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการบังคับตามสัญญาเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรทั่วไป

4. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบ(Futures Contract) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตของสินค้าขึ้นต่อไปและทำให้กลไกแห่งราคาทำงานได้อย่างสมบูรณ์ บางครั้งมีผู้ไม่สุจริตแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ชอบ เช่น การหลอกลวงเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการซื้อขายโดยอาศัยข้อมูลวงใน(Insider Trading) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีหลักการควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายโดยอาศัยหลักปรัชญาที่ว่า"²¹ทุกคนควรมีเสรีภาพที่จะกระทำการสิ่งใด

²¹ อำนวย ปะติเส ภิรมย์ศักดิ์ สาสนีย์ ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า หน้า 69.

ได้โดยเสรี トラบเท่าที่การกระทำของเขานั้นไม่เป็นการทำลายโอกาสอันเดียวกันของบุคคลอื่น "จากหลักการและปรัชญาดังกล่าวทำให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเป็นธรรมในการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าดังนี้

4.1 การซื้อขายสินค้าจะต้องกระทำด้วยการประมูลราคา ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เพื่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคาสินค้าสำหรับสินค้าแต่ละประเภทและการซื้อขายจะต้องกระทำโดยเสรี ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถทำความตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าได้อย่างเสรีและทำให้กลไกแห่งราคาทำงานได้อย่างสมบูรณ์

4.2 การซื้อขายสินค้าต้องมีความคล่องในการซื้อขาย การทำสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบบมีระบบส่วนใหญ่จะมีการกำหนดรูปแบบของสัญญาไว้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อความสะดวกในการซื้อขาย เพราะหากปล่อยให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมากำหนดข้อสัญญาเองอาจทำให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องเสียเวลาในการตรวจสอบข้อได้เปรียบเสียเปรียบและทำให้การซื้อขายไม่พัฒนาเท่าที่ควร

4.3 การซื้อขายต้องให้เป็นธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย ดังนั้นในการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจึงมีข้อกำหนดห้ามให้มีการซื้อขายโดยการอาศัยข้อมูลวงใน หรือการซื้อขายที่มีลักษณะเป็นการเก็งกำไรมากเกินไป หรือการซื้อขายที่เป็นการสร้างราคาสินค้า หรือการปล่อยข้อมูลข่าวสารที่ทำให้บุคคลที่เข้าทำการซื้อขายล่วงหน้าเข้าใจผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นต้น

4.4 ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้าโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่ได้บัญญัติควบคุมการกระทำที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ แต่ก็สามารถนำเอาบทบัญญัติกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับได้ดังนี้

4.4.1 การซื้อขายโดยอาศัยข้อมูลภายใน เช่น การที่ผู้จัดการบริษัทซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ารายหนึ่งได้แนะนำให้ลูกค้าหรือพนักงานของบริษัทตนทำการซื้อขายกับตนโดยการอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับราคาสินค้าและ

แนวโน้มของราคาสินค้าที่ตนได้ทราบก่อนลูกค้าประมาณ 10 นาที เข้าทำการซื้อขาย การกระทำดังกล่าวถือว่าผู้ประกอบการเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่หรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งลูกค้าให้ความเชื่อถือได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าและนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาเป็นประโยชน์กับตน แต่เมื่อข้อมูลดังกล่าวไม่ใช่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหรือการค้าค้นพบหรือการประดิษฐ์ จึงไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 324 แต่อย่างใด

4.4.2 การนำสัญญาปลอมมาขาย เช่น การที่ผู้ประกอบการนำเอาสัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้าปลอมมาทำการซื้อขายในบางครั้ง ถือว่าเป็นการหลอกลวงบุคคลอื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือการปั่นราคาเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากลูกค้าบางรายถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4.4.3 การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ เช่น การบอกกล่าวข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จแก่ผู้ลงทุน หรือ การที่ผู้ประกอบการหรือบุคคลภายนอกได้บอกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับราคาข้าวที่ทำการซึ่งทำให้ผู้ลงทุนเกิดความตกใจเกี่ยวกับข้าวลือดังกล่าวถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 384 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4.4.4 การชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมลงทุนในกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2537 ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การที่จำเลยกับพวกได้ชักชวนผู้เสียหายทั้งสิบคนและบุคคลอื่นให้นำเงินมาลงทุนกับบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไร ทั้งๆ ที่จำเลยรู้หรือรู้ว่าบริษัท ไม่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการดังกล่าว และการประกอบกิจการตามที่

อ้างจะมีชั้นไม่ได้แน่นอนการกระทำของจำเลยกับพวกเป็นการหลอกลวงผู้เสียหายกับพวกทั้งสิบคน และบุคคลต่างๆไปไม่จำกัดว่าเป็นใคร อันเป็นการหลอกลวงประชาชนด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งโดยเจตนาทุจริตทำให้ผู้เสียหายทั้งสิบคนหลงเชื่อและมอบเงินให้แก่จำเลยกับพวกไปจำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 วรรคแรก และการกระทำของจำเลยกับพวกดังกล่าวเป็นการกู้ยืมเงินตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 3 วรรคแรก และเป็นการชักชวนว่าในการกู้ยืมเงินจำเลยหรือบริษัท อ. จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงินที่พึงจ่ายได้ โดยจำเลยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจำเลยหรือบริษัท อ. จะนำเงินจากผู้เสียหายทั้งสิบคน หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้เสียหายทั้งสิบคนหรือโดยจำเลยรู้ว่าจำเลยหรือบริษัท อ. ไม่สามารถประกอบกิจการใดๆโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงที่จะนำมาจ่ายดอกเบี้ยตามสัญญาได้ และเป็นเหตุให้จำเลยกับพวกหรือบริษัท อ. ได้กู้ยืมเงินไป จำเลยจึงมีความผิดตาม มาตรา 4, 12 แห่งพรก. ดังกล่าวอีกบทหนึ่ง²²

4.4.5 การซื้อขายหลอกลวงโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์อย่างแท้จริง เช่น การที่ผู้ประกอบการทำการซื้อและขายสินค้าล่วงหน้าของตนเองโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในสินค้า แต่กระทำให้บุคคลภายนอกเชื่อว่ามี การซื้อขายเพื่อให้บุคคลภายนอกเข้าไปทำการซื้อขาย กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ แต่การกระทำดังกล่าวหากผู้กระทำมีเจตนาที่จะได้ทรัพย์สินจากบุคคลอื่นไปอาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 หรือถ้าเป็นการกระทำของของผู้ประกอบการธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเพื่อมีเจตนาที่จะระดมทุนจากประชาชน

²² คำพยานฎีกา พ.ศ. 2537 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ 2538) หน้า 138 .

โดยมีกระบวนการจ่ายผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่ากฎหมายกำหนดอาจเป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกักเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4

4.4.6 การปั่นตลาด หมายถึงการทำให้เกิดความวุ่นวายหรือเกิดความไม่มั่นใจในระบบตลาดซื้อขายล่วงหน้า เช่นการซื้อขายสินค้าในราคาต่ำและเก็บรวบรวมไว้ขาย เมื่อราคาสินค้านั้นดิ่งลงกว่ามีราคาสูง ก็ทำให้ราคาสินค้านั้นดิ่งลงต่ำ เป็นต้น

4.4.7 การซื้อขายโดยการเข้าเป็นคู่สัญญาเอง เช่น การที่นาย ก เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในขณะเดียวกัน เป็นต้น

4.5 สำหรับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแบบมีระบบดังนี้

4.5.1 ห้ามมิให้มีการซื้อขายในลักษณะที่เป็นการปั่นราคาสินค้าหรือการซื้อขายที่เป็นการสร้างราคาหรือการกระทำที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่ามีการซื้อขาย (Wash Sale) เช่นการทำการซื้อหรือขายในขณะเดียวกัน เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่ามีมีการซื้อขาย เป็นต้น

4.5.2 การซื้อขายที่มีลักษณะเก็งกำไรมากเกินไปโดยในสินค้าแต่ละประเภท ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแต่ละแห่งจะกำหนดจำนวนสินค้าที่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะทำการซื้อขายได้ในแต่ละช่วงเวลา เช่น ข้าวสาลีห้ามซื้อเกินกว่าหนึ่งล้านบุชเชล เป็นต้น

4.5.3 ห้ามการบอกข่าวสารเกี่ยวกับราคาสินค้าและความต้องการที่เป็นเท็จจนกระทั่งทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด เช่นการปล่อยข่าวเกี่ยวกับความต้องการข้าวของประเทศบราซิลว่ามีความต้องการข้าวจำนวนมากซึ่งไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้ประกอบการทำการซื้อขายล่วงหน้าข้าวและราคาข้าวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4.5.4 ห้ามมิให้มีการซื้อขายโดยการอาศัยข้อมูลวงในของตลาด (Insider Trading) ในฐานะที่ตนเป็นผู้บริหารหรือเป็นผู้ที่สามารถ

ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายและนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาซื้อขายเพื่อเป็นการเอาเปรียบแก่ผู้ประกอบการรายอื่น เป็นต้น

ข้อดีของการมีข้อบังคับเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

ประการแรก ทำให้มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการซื้อขายที่ชัดเจนซึ่งทำให้การซื้อขายเกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่ายเพราะคู่สัญญาแต่ละคนสามารถที่จะมีโอกาสรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการซื้อขายดังกล่าวและใช้ข้อมูลดังกล่าวในการตัดสินใจซื้อขาย

ประการที่สอง การซื้อขายสินค้าเกษตรได้รับความนิยมมากขึ้นเพราะประชาชนเห็นประโยชน์ของการประกอบธุรกิจดังกล่าว

ประการที่สาม การซื้อขายเกิดความคล่องตัวเพราะคู่สัญญาแต่ละฝ่ายไม่ต้องตรวจสอบคุณสมบัติและความน่าเชื่อถือของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย

ข้อเสียของการมีข้อบังคับเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

ประการแรก การมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้าทำให้คู่สัญญาขาดอิสระที่จะตกลงกันเกี่ยวกับข้อสัญญาแต่ละข้อ ทำให้หลักเสรีภาพของการแสดงเจตนาไม่ได้รับการปฏิบัติตาม

เมื่อพิจารณาข้อดีและข้อเสียของการมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแล้วเห็นว่าปัจจุบันการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ในประเทศไทยไม่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการที่ไม่สุจริตอาศัยโอกาสที่ไม่มีกฎหมายใช้บังคับทำการหลอกลวงประชาชนเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจดังกล่าวทำให้การประกอบธุรกิจประเภทนี้ไม่ได้รับความนิยม ดังนั้นหากมีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าควรจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยห้ามมิให้มีการปั่นราคาสินค้า หรือการทำการซื้อขายโดยอาศัยข้อมูลวงใน หรือการแจ้งข้อความที่เป็นเท็จเกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น

5. องค์กรที่ใช้ในการควบคุม

ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหน่วยงานหรือองค์กรที่กำหนดควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้โดยตรง สำหรับในต่างประเทศองค์กรที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแบ่งเป็นสองแบบคือ

5.1 การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (Securities Investment Board) เช่นการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าของประเทศอังกฤษ เหตุผลที่ประเทศอังกฤษได้รวมการควบคุมการซื้อขายหลักทรัพย์และการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเข้าด้วยกันเพราะ

5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองการลงทุน

อังกฤษมีความเห็นว่าการคุ้มครองผู้ลงทุนควรอยู่ในมาตรฐานเดียวกันไม่สมควรแยกการควบคุมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าออกจากกัน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบธุรกิจโดยการออกหุ้นหรือตัวสัญญาใช้เงินและการออกตราสารทางการเงิน เช่น สัญญาซื้อขายพืชผลล่วงหน้า ตราสารทั้งสองประเภทมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ การให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ ดังนั้น เพื่อยกระดับของผู้ประกอบการ สมควรบัญญัติให้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ และการกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลการซื้อขายและการควบคุมควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

5.1.2 เหตุผลทางประวัติศาสตร์ อังกฤษเคยแยกการควบคุมการซื้อขาย โดยคณะกรรมการหลักทรัพย์ดูแลธุรกิจหลักทรัพย์และคณะกรรมการควบคุมการลงทุนและการจัดการการลงทุน (Market Investment Board Organization Committee) ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการดูแลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการลงทุนในตลาดและออกตราสารใหม่ แต่อังกฤษเห็นว่าการซื้อขายสินค้าล่วงหน้ากับการซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ได้แตกต่างกันเพราะ

การควบคุมการซื้อขายทั้งสองประเภทมีปรัชญาอยู่ที่ความยุติธรรมในการแข่งขัน การเปิดเผยข้อมูล และความเท่าเทียมกันของข้อมูล จึงได้มีการรวมการควบคุม การซื้อขายสินค้าล่วงหน้า เข้ากับการซื้อขายหลักทรัพย์²³

5.2 การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่อยู่ภายใต้การดูแลของ คณะกรรมการควบคุมการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้า ได้แก่ การซื้อขาย สินค้าล่วงหน้าในประเทศสหรัฐอเมริกา เหตุผลที่แยกการควบคุมการประกอบ ธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าออกจากคณะกรรมการหลักทรัพย์ เกิดขึ้นจาก แนวความคิดในคดี Securities and Exchange Commission V W.J. Howey Co. et al²⁴ ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่าจำเลยเป็นบริษัทจำกัดซึ่ง จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่มลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา จำเลยได้จัดสรร ที่ดิน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ เขตทะเลสาบของมลรัฐฟลอริดา จำนวน 500 เอเคอร์ โดยสัญญากับผู้ซื้อว่าจะทำการเพาะปลูกส้มให้แก่ผู้ซื้อ และจัดการเกี่ยวกับการ ตลาดมามอบให้แก่ผู้ซื้อในอัตราไม่ต่ำกว่าห้าเปอร์เซ็นต์ต่อปีมีกำหนดสามปี คณะกรรมการควบคุมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์มีความเห็น ว่า การที่จำเลยได้ไปโฆษณาขายที่ดินของจำเลยเป็นการออกหลักทรัพย์ซึ่งจะ ต้องของอนุญาตจากคณะกรรมการ จึงขอให้ศาลลงโทษจำเลย ประเด็นมีว่า การ จัดสรรที่ดินและสัญญาที่จะจัดการผลประโยชน์ให้ถือว่าเป็นหลักทรัพย์ตามความ หมายของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ค.ศ. 1933 หรือไม่ ผู้พิพากษา Murphy มีความเห็นว่าการที่จำเลยได้โฆษณาว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนถือว่าเป็นสัญญา ลงทุน (Investment Contract) แต่ไม่อยู่ในความหมายของคำว่าหลักทรัพย์

²³Sam Scott Miller " Regulation Financial Service In The United Kingdom - An American Perspective" The Bussiness Lawyer Vol 44 (Febuary 1989) PP 323 - 324.

²⁴Supreme Court Report (Minnesota : West Publishing) 1946 .Vol 66 PP 1100 - 1105.

ตามความหมายของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ค.ศ. 1933 เพราะแม้ในสัญญาจะมีการจัดการด้านการตลาดแก่ผู้ซื้อที่ดินแต่เมื่อข้อเท็จจริงแม้จะมีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ลงทุน เมื่อไม่ปรากฏว่าผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบการ หรือจากกิจการของบุคคลภายนอกจึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่าหลักทรัพย์ ส่วนผู้พิพากษา Frankfurter มีความเห็นแย้งว่า คำว่าสัญญาการลงทุนมิได้อยู่ในความหมายพิเศษ แต่เป็นคำที่ปรากฏได้ในความหมายทั่วไป และการกระทำของจำเลยอยู่ในขอบเขตของกฎหมายหลักทรัพย์

นอกจากนี้ สมาชิกสภาองค์การฯ ยังมีแนวความคิดว่า การซื้อขายสินค้าล่วงหน้ามิใช่เป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ดังปรากฏในรายงานการประชุมของสภาองค์การฯ ของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 1973 โดยสมาชิกสภาฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการซื้อขายสิทธิในสัญญา แต่การซื้อขายหลักทรัพย์เป็นการซื้อขายความเป็นเจ้าของกิจการหรือธุรกิจ หรือการลงทุน นอกจากนี้ การซื้อขายหลักทรัพย์เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน ซึ่งต่างจากการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้า และการลดความเสี่ยงในต้นทุนการผลิต²⁵

ข้อดีของการมีองค์การควบคุมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ประการที่หนึ่ง การกำกับดูแลและการควบคุมกระทำได้ง่ายเพราะองค์การควบคุมกำกับดูแลมีเพียงองค์กรเดียวคือคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ประการที่สอง รูปแบบของข้อกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการซื้อ

²⁵ Wayne D Greenstone "The CFTC and Government Reorganization Preserving Regulatory Independence" PP 202

ขายเป็นไปในรูปแบบเดียวกันเพราะการออกกฎเกณฑ์กระทำโดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น

ประการที่สาม ต้นทุนในการกำกับดูแลต่ำเพราะไม่ต้องมีองค์กรควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจถึงสององค์ทำให้ค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแลต่ำ

ข้อเสียของการมีองค์กรควบคุมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ประการที่หนึ่ง ปรัชญาของการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการซื้อขายเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาสินค้าและต้นทุนการผลิตสินค้าในขั้นต่อไปซึ่งต่างจากปรัชญาของการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ต้องการระดมเงินทุนมาใช้ในการประกอบธุรกิจ ดังนั้นการคัดเลือกคณะกรรมการในการกำกับดูแลจึงมีความแตกต่างกัน หากให้คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์มาดูแลการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าน้ำมันล่วงหน้าอาจมีความเข้าใจที่ไม่เพียงพอทำให้การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าน้ำมันล่วงหน้าประสบปัญหา

ข้อดีขององค์กรควบคุมและกำกับดูแลแยกต่างหากจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ประการที่หนึ่ง การมีองค์กรกำกับดูแลแยกจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ทำให้มีบุคคลผู้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประเภทนี้ เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจ

ข้อเสียของการมีองค์กรควบคุมและกำกับดูแลแยกต่างหากจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ประการแรก ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแลสูงเพราะต้องมีการจัดตั้งองค์กรควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้แยกต่างหากจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียของการจัดองค์กรควบคุมทั้งสองประเภทแล้ว เห็นว่าประเทศไทยควรจะมีองค์กรในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าน้ำมันล่วงหน้าเพียงองค์กรเดียวคือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์ แต่ในระยะเริ่มแรกเนื่องจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ยังไม่ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการกำกับดูแลธุรกิจประเภทนี้ จึงควรมีการจัดตั้งองค์การควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้โดยเฉพาะเสียก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจในการประกอบธุรกิจประเภทนี้ แล้วจึงรวมการกำกับดูแลให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต่อไป แต่เนื่องจากหลักการของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้กำหนดให้ตราสารประเภทใดเป็นหลักทรัพย์ตามความหมายของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากหลักการของพระราชบัญญัตินี้แล้ว เห็นว่าคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่สามารถที่จะกำหนดให้สัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นการหลักทรัพย์ได้ เพราะหลักการในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีความแตกต่างจากการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า²⁶

6. การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี การจัดตั้งตลาดดังกล่าว สำหรับต่างประเทศ ตลาดซื้อขายสินค้าน้ำมันส่วนใหญ่นำมาจากตลาดกลาง²⁷ เช่น ประเทศสิงคโปร์

²⁶บันทึกรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 32/2534

มปน. (กรุงเทพ : กองการนิมน์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) หน้า 311 . นายสุธี สิงห์เสนห์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้อธิบายว่า" ฯลฯ สำหรับคุณ นิพนธ์ ฯ ได้ถามเรื่องศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ล่วงหน้าว่าจะรวมสินค้าเกษตรหรือไม่ ขอเรียนว่ายังไม่รวม แล้วก็คงจะไม่เอามาไว้ตรงนี้เพราะดังที่คุณนิพนธ์ได้เรียนไว้ว่ามีความละเอียดลึกซึ้งมาก จนกระทั่งหลักทรัพย์คงต้องไปเล่นกันอีกวงหนึ่ง .

²⁷โปรดดูหน้า 42 - 44.

การซื้อขายล่วงหน้านำพัฒนาจากการซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่มีระบบ (Forward contract) ระหว่างพ่อค้าอย่างด้วยกัน แต่ประสบปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อถือ ดังนั้นบรรดาผู้ประกอบการค้าอย่างจึงได้นำเอาวิธีการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแบบมีระบบ (Futures contracts) โดยกำหนดให้การซื้อขายที่กระทำในตลาดและมีสำนักหักบัญชีเป็นคู่สัญญา²⁷ นอกจากนี้การการซื้อขายต้องกระทำผ่านบริษัทโบริคเกอร์ที่เป็นสมาชิกของตลาดเท่านั้น หากผู้ซื้อหรือผู้ขายที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของตลาดมีความประสงค์จะเข้าไปทำสัญญาซื้อขายจะต้องวางเงินประกันตามจำนวนที่ตลาดกำหนด สำหรับคุณภาพและแบบของสัญญาต้องเป็นไปตามมาตรฐานซึ่งตลาดกำหนดไว้ ขณะเดียวกัน เมื่อตลาดปิดทำการในแต่ละวันจะต้องมีการคำนวณสถานะของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย (Tender clearing house day) และแลกเปลี่ยนเช็ค โดยสำนักหักบัญชี (Clearing house) จะทำหน้าที่เป็นผู้ถือเช็คของผู้ซื้อขายสุดท้ายของวันนั้นไว้และออกเอกสารกำกับข่างพาราเพื่อส่งให้แก่ผู้ซื้อตามสถานที่ซึ่งแจ้งไว้²⁸ อนึ่งหากมีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายคู่สัญญาแต่ละฝ่ายอาจเลือกอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียวหรือหลายคนเพื่อทำการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทได้ หากอนุญาโตตุลาการไม่สามารถตัดสินชี้ขาดได้ต้องตั้งกรรมการผู้ชี้ขาด (an umpire) หากคู่สัญญาไม่พอใจ แต่ละฝ่ายสามารถจะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ (appeal tribunal)²⁹

ดังนั้นหากประเทศไทยจะจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ควรพัฒนาตลาดกลางให้เป็นตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยการออกกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

²⁷ ภูวคณ ทรงประเสริฐ ทุนสิ่งโคปรี: การผูกขาดตลาดข่างพาราและค้บุกไทย พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535) หน้า 114.

²⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 117.

²⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 117-118.

อนึ่งในการการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในสินค้าเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว และยางพารา นั้น จากการศึกษาพบปัญหาในการพัฒนาตลาดกลางซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

6.1 การพัฒนาตลาดกลางข้าว ปัจจุบันประเทศไทยมีตลาดกลางข้าวหลายแห่ง ตลาดที่สำคัญได้แก่ ท่าข้าวกำนันทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ การพัฒนาตลาดกลางข้าวให้เป็นตลาดซื้อขายล่วงหน้ายังประสบปัญหาคือ พระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. 2489 ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และคณะกรรมการค้าข้าวสามารถประกาศกำหนดราคาขั้นต่ำของข้าวเปลือกได้ เมื่อรัฐมนตรีมีอำนาจมากในการแทรกแซงราคาข้าวและการใช้มาตรการในการแทรกแซงราคาในแต่ละปีมีความไม่แน่นอน ทำให้พ่อค้าไม่แน่ใจในมาตรการดังกล่าว³⁰ นอกจากนี้ปัญหาด้านความน่าเชื่อถือของผู้ซื้อขายทำให้พ่อค้าบางรายจึงไม่นิยมทำสัญญาซื้อขายข้าวล่วงหน้า การแก้ปัญหาดังกล่าวสมควรกำหนดยกเลิกพระราชบัญญัติการค้าข้าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และคณะกรรมการค้าข้าวในการประกาศกำหนดราคาข้าวและตรากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวล่วงหน้าเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อทำให้มีการพัฒนาตลาดกลางเป็นตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้าต่อไป

6.2 การพัฒนาตลาดกลางยางพารา ปัจจุบันประเทศไทยมีตลาดยางพาราอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แต่การพัฒนาตลาดกลางให้เป็นตลาดซื้อขายยางล่วงหน้า ยังประสบปัญหาด้านความน่าเชื่อถือของผู้ซื้อขายทำให้พ่อค้าขาดความเชื่อมั่นทำสัญญาซื้อขายจากล่วงหน้า ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดดังกล่าว ดังนั้นหากจะมีการพัฒนาตลาดกลางดังกล่าวสมควรมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายยางล่วงหน้า

³⁰ อัมมาร์ สยามวาลา วิโรจน์ ประมวลความรู้เรื่องข้าว หน้า 350.

7. โครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

จากการศึกษาเกี่ยวกับการซื้อขายกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าพบว่าปัจจุบันการซื้อขายข้าวล่วงหน้าประสบปัญหาจากประกาศกระทรวงเกษตรธิการ เรื่องห้ามมิให้ตกขาวแก่ชาวนา จ.ศ. 1239 และพระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. 2489 ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการซื้อขายข้าวล่วงหน้า ส่วนการซื้อขายยางล่วงหน้า ประสบปัญหาจากพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2481 แต่การแก้ไขกฎหมายทั้งสามฉบับ โดยการตรากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวและยางล่วงหน้าขึ้นมาโดยเฉพาะไม่อาจจะแก้ไขปัญหาการเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าได้ทั้งระบบ ดังนั้นควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าซึ่งใช้กับสินค้าเกษตรทุกประเภท และเป็นกฎหมายกลางมาใช้บังคับเพียงฉบับเดียวจะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยกฎหมายควรมีโครงสร้างดังนี้

7.1 การกำกับกิจการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจควรใช้ระบบใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โดยรัฐกำหนดกิจการต่อไปนี้จะได้รับอนุญาต เช่น การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การเป็นนายหน้า การเป็นสำนักงานหักบัญชี ตลอดจนการจัดตั้งสมาคมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นต้น

สำหรับคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่กำกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าควรประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานของรัฐและผู้แทนจากองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเกษตรและกำหนดให้ผู้ที่มีความประสงค์จะประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการดังกล่าว นอกจากนั้นและควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ ตลอดจนมีบทบัญญัติห้ามมิให้กรรมการที่มีส่วนได้เสีย เข้าทำการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องใด องค์กรประชุม ตลอดจนอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ เป็นต้น นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีหน่วยงานธุรการซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่

7.2 ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า เนื่องจากในวิชานិพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอให้มีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในรูปแบบของตลาดเอกชน ดังนั้นการจัดตั้งควรมีการกำหนดวิธีการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าว่าจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับดูแล นอกจากนี้ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าควรมีข้อบังคับที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการที่มีอำนาจในการกำกับดูแล หากผู้จัดตั้งตลาดฝิ่นควรกำหนดให้ผู้ออกใบอนุญาตสามารถเพิกถอนใบอนุญาตได้

7.3 สำนักหักบัญชี เนื่องจากในวิชานิพนธ์ฉบับนี้เสนอให้จัดตั้งองค์กรเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในรูปแบบของหน่วยงานเอกชน ดังนั้นควรมีการกำหนดถึงการจัดตั้งและการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจ คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต และการจัดตั้งกองทุนเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และหลักเกณฑ์การชดเชยเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญา

7.4 นายหน้า ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจ เป็นนายหน้า และการขออนุญาตประกอบธุรกิจ การกำกับและควบคุม การดำเนินและการเพิกถอนใบอนุญาตและการเลิกบริษัท

7.5 สมาคมเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเพื่อทำหน้าที่ควบคุมการประกอบธุรกิจและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายล่วงหน้า ตลอดจนการเพิกถอนใบอนุญาต

7.6 การดำเนินงาน ควรมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า การจัดทำบัญชี การตรวจสอบบัญชี ตลอดจนการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาฝ่ายต่างในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เช่น การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น

7.7 การป้องกันการกระทำที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ควรมีบทบัญญัติห้ามมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือการเข้าไปซื้อขายเพื่อเป็นการสร้างราคา การฉ้อโกง เป็นต้น

7.8 การกำกับดูแล ควรมีการกำหนดอำนาจแก่คณะกรรมการ

ตลาดและคณะกรรมการที่ควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับและตรวจสอบถึงการกระทำที่ไม่เป็นธรรมของการซื้อขาย

7.9 คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ควรมีการกำหนดองค์การที่ทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ระหว่างคู่สัญญาที่เกี่ยวข้อง

7.10 พนักงานเจ้าหน้าที่ ควรมีการกำหนดเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการดูแลและตรวจสอบการกระทำความผิด

7.11 บทกำหนดโทษ ควรมีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำ ความผิด เช่นการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จ หรือการประกอบธุรกิจโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

ควรมีการบัญญัติว่าธุรกิจดังกล่าวไม่ใช่เป็นการพนันและ กำหนดอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการในการออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการซื้อขายเท่านั้นไม่ควรกำหนดให้คณะกรรมการสามารถกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่าง คู่สัญญาฝ่ายต่างในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หากจะกำหนดนิติสัมพันธ์ดังกล่าวควร บัญญัติให้ชัดเจนในกฎหมายฉบับนี้ เพราะมิฉะนั้นจะทำให้การตีความได้ว่าคณะกรรมการสามารถออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการซื้อขายยกเว้นบทบัญญัติในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์